

Ali niso to verzi, ne človeka, ampak železnega veletoka, ki se je utrgal in ga ne more ustaviti nihče, razen tisti trenutke, v katerem je dovršeno vse, kar se ima dovršiti, poplačano in dokazano vse, kar se ima poplačati in dokazati? »Wir fürchten nur Gott!« preveva njih srca; ritem kot grmenje topov, udarci kopit, rime kot žvenket sabelj, kot... ni besede! Naj navdem še en citat — pesem pove več, kot morem povedati jaz.

Und hau nach hinten und hau nach vorn,
hau zu, wie nur zu hauen,
wohin es trifft, ein jeder Hieb
sei Grausen und sei Grauen!

Und geht die ganze Welt kaputt
in Blut- und Flammenwehen,
und wird es wirklich Jüngster Tag —
wir bleiben und wir stehen!
Wir bleiben, Michel, und wir stehen
vor Gottes Thron zu sagen:
allwie man ihn und seine Welt
an elende Habsucht verraten!

To samo med Nemci. Literatura drugih narodov mi ni pri rokah. Dokazati sem hotel samo, da smo daleč od starih Grkov in Rimljanov, ki jim je veljalo: »Inter arma silent musae«. *Ali to to Miga? - deniško besedstvo!*

Zimska vojna.

(Li - tai - pe.)

Jaz sanjam o nebeškem tronu,
o vrtilih moje domovine Tsin.
Rumeno cvetejo mimoze. Skačejo gazele.
Ah, res je vojna. Toda vojna solnca gorka.
Zmrzujemo ob poti s konji vred.
Odrezali bodo nekterim premrle noge.
V čevljih. Kot steklo nam mrznejo oči.
Blagor mu, ki v objemu smrti pod snegom spi!
O mi berači! Obleka je naša razcefrana.
Skalovje strči kot led in led kot kamenje strči.
V špiralah vrtil se veter in trga sneg,
Po pasje se plazimo kot na mesec visoko.
Kot murvina skorja nam koža poka.
In naša lastna kri na meč kaplja.
V zamolklji muki rogovi pojo.
Sladkeje igral sem na flavto nekoč.
Ne vem, če se je kateri vrnil kdaj.
Glej, tiger splašen je udaril z repom,
razčesnil zobe kot slana bele in temno
je padel njegov rjoveči klic v dol.
Pokaži kdo srce! Z drevesa ptič je pal.
Razparaj se in pokaži srce! Ali je rdeče srce?
Vse smreke zasnežene stoje; na mladikah
čepimo premrli in krakamo v megli krvi.
O nebo, o sveto! Sezgi me, pomagaj mi!
Razbičaj vihar, da zaigrmi, in vrzi,
o vrzi blisk v okamenelo, dvignjeno čelo,
da splavam kot plamen, zgubim se v noč!

Beseda o slovstvenih razmerah na Nemškem. »Že prej sem enkrat vprašal: kdo danes sploh še bere lepo-

slovje? Prav med nami katoličani je še vedno zelo veliko sicer docela »izobraženih« ljudi, ki so trdno prepričani, da so romani, novele in podobna roba le za ženske in moške brez drugega dela, kvečjemu morebiti še za otroke; »resen« mož politike in znanstva pa je vsekako že premoder za take v s a j nepotrebne, če ne ne škodljive čenče.

Ne oziraje se na neutemeljeno površno pojmovanje bistva prave umetnosti in pomena lepega, bi želel le vprašati: ali so si že kdaj ti ljudje popolnoma razjasnili velikanski vpliv romanov itd. na celokupnost človekovega mišljenja, ki ga imenujemo »svetovni nazor« v pomenu razumevanja sveta? Povem vam, vi resni gospodje, vaša politična priznanost z vašo zgovornostjo vred temelji v marsičem na temelju, ki ga je postavilo na ta ali oni način tako malo cenjeno leposlovje. Človek ne živi samo od kruha, in narod ali narodna stranka ne samo od narodnega gospodarstva, ampak potrebuje poleg verskih tudi one duševne sile, ki mu jih preko možnosti vsakega zgolj umskega spoznanja nudi umetnost. Resnično in pravo umetniško (ne rečem: artistično) slovstvo spada raditega prav tako, vsaj prav tako k življenjskim potrebam naroda, ki neče postati žrtev nekulture in materijalizma, kakor zdravo politično strankarstvo. — Zdi se, zlasti mnogim politikom, ki še vedno veljajo enostransko za voditelje katoliškega ljudstva, da temu spoznanju ne morejo slediti. Večkrat sem že govoril o tej zadevi s člani parlamenta, pa sem se vedno čudil, kako malo so to umeli. Teoretično je v najboljšem slučaju kdo priznal — mogoče iz vljudnosti —, da pa je treba katoliško ljudstvo navajati k pozitivnemu negovanju slovstva, da treba iz teorije izvajati tudi praktične posledice, k takemu sklepu, da, tudi le priznanju se ni mogel povzpeti nobeden. Delaven in pameten deželni poslanec je izjavil, da je odsek storil svojo dolžnost, če je dovolil od države predpisano vsoto »za umetnost in znanstvo«. Ne glede na pičlost tozadevnih gmotnih sredstev v Prusiji (kakor tudi v drugih zveznih državah) temu gospodu ni bilo mogoče dopovedati, da bi voditelji katoliškega ljudstva vendar s svojim ugledom mogli tudi izven parlamenta mnogo storiti v dobrobit in negovanje višje duševne in umetniške kulture. Ostal je pri starem, da je mnogo boljšega, važnejšega dela, kot se ukvarjati s takimi stvarmi, ki so pa seveda same na sebi lepe — češ, sredstva zadoščajo itak komaj strogo političnim zahtevam. —

Če imajo že vodilni krogi — da ne govorim o raznih izjavah nekaterih duhovnih krogov, ki obsojajo kratkomalo vse romane brez razlike — tako malo razumevanja za duševne sile, ki se ne dajo izraziti v številkah ali čutnih koristih, kdo bi se čudil, da naletiš med širšimi sloji katoliškega ljudstva na tako podcenjevanje umetniških in še posebej slovstvenih vrednot; da se smatra leposlovje kvečjemu za zabavo, dobrodošlo v delomrznih urah in primerno za preganjanje dolgega časa, ne pa za resno stvar z resnim ozadjem. — Koliko lepih govorov o kulturnih nalogah nemškega naroda tudi na slovstvenem polju sem že slišal po katoliških shodih in drugih prireditvah, ki jim je vse pritrjevalo in jih odobravalo! Ko pa si jih hotel — potem ko so ti vneti poslušalci z vrčkom piva ali litrom vina malo zalili svoje navdušenje — pritegniti k važnemu slovstvenemu podjetju, ali jih pridobiti, da kupijo kako iz-

vrstno knjigo, ali jih pregovoriti, da naroče dober list, si naletel na najrazličnejše ovire in izgovore; žepi, sicer tako radodarni za katoliško-cerkvene namene, so bili naenkrat prazni. — Skrajnje značilno je dejstvo, ki sem je opazil v zadnji vojni. Nič nimam proti temu, da je poziv za pomoč pri vpeljavi vojnih avtomobilskih kapelic pričaral samo iz kroga bralcev »Kölnische Volkszeitung« v enem samem tednu 100.000 mark; duhovstvo kolinske nadškofije je samo napravilo tako kapelico in druge so bile po posredovanju Bonifacijeve zveze v najkrajšem času izdelane in postavljene v službo. Klobuk z glave pred toliko darežljivostjo nemških katoličanov! — Sedaj pa primera! Približno v istem času je s prepričevalno in nujno utemeljitvijo zaoril klic: več mesecev in drugega dobrega čtiva na fronto! — Že par mesecev se ponavlja ta klic in vendar se je po izkazih lista »Kölnische Volkszeitung« nabralo dosedaj šele kakih 30.000 mark, dasi je kolinski kardinal sam daroval v ta namen več tisoč mark. In vendar gre istotako za verske namene! Zakaj tako majhen znesek, če gre za versko-slovstvene namene? Hudomušni prijatelj je menil: o avtomobilih lahko narediš fotografije in lične razglednice, česar pri knjigah in brošurah ne moreš...

Sploh pa je čudovito, kako nič si naše ljudstvo ne zna pomagati v knjižnih zadevah, ali se vsaj tako dela. — Često se mi je že pripetilo, celo pri ljudeh takozvanih boljših krogov, da so mi na prigovarjanje, naj si nabavijo ta ali oni zvezek moje zbirke ali sicer priporočljivo knjigo, ali na moje začudenje, da nimajo knjige, ki jo mora vsak brati — so tudi take — v zadregi odgovorili: kje pa naj dobim knjigo? ali: prosim, ali bi mi je ne hoteli oskrbeti? Mnogo takozvanih »izobražencev«, ki vedo, kje dobiti vse mogoče druge stvari, ne vé, kje in kako se naroči knjiga, treba jim je pomagati kot otrokom — in to v Nemčiji 20. stoletja! Nimajo pojma o naši knjigotržni upravi in ne vedo, da se vsaka poljubna knjiga lahko naroči pri vsakem nemškem knjigarju in za to ni treba drugega, kot sporočiti željo knjigotržcu na dopisnici, ki stane tri pfenige. — Kdo bi se sramoval, če ne vé, kje, kako in pri kom naj si naroči klobuk? Toda knjige!... Ne maram kopičiti primerov, ampak kratko bodi rečeno: take prikazni more roditi le popolna brezbržnost. —

Čemu iskati ovinkov, naravnost si povejmo: pomanjkljiva zavest potrebnosti kulture in slovstva je vzrok zanemarjanja slovstva pri katoličanih; stanje se ne bo zboljšalo, dokler ne pronikne višje spoštovanje in veljava dušno-kulturnih vrednot v najširše katoliške ljudske kroge. To je jedro vsega vprašanja, in zato moj α in ω , ki ga zato tudi vedno in vedno ponavljam. (J. Mumbauer: Allerhand Literatur-Schmerzen, Frankf. Zeitgem. Broschüren, XXXIV, 8—10, 1915.)

Mesečna noč.

(Paul Verlaine.)

Mehkó poljubila je veje
mesečina bela,
v mladikah je pesem gorela,
mehkeje, mehkeje — —
ves gaj je vtihnul v sladke sni —
in le hrepenenje: preljuba ti...

Vsa plan se leskeče...
In motnih valov utrip
je dahnil njen megleni kip — —
Vrsta dreves trepeče,
jokajoč se je veter zapletel vanje:
o sanje, sanje...

Daljni svet kriči
od silne bolesti.
Ta tihi kraj do neba vihti
prozorni šal prelesti:
v srcé moj mir izgubljen —
o smrt! — o sen! —

France Bevk.

Popravki. V štev. 1.—2., str. 22., predzadnji odstavek prvega stolpca, beri »skozi skoro prozorne prste« namesto »vrste«. — V skladbi Marija Kogojca »Istrski motiv« stoj na str. 78. pri zlogu »sni- (vaš«) na prvo taktovo dobo h, a, cis, e, fis — namesto h, a, cis, d, fis. Pri isti skladbi je izostala opomba, da si skladatelj pridržuje pravico pomnoževanja in javnega izvajanja.

